

Handwritten signature
PC-Books

शिक्षा

[भाग-२]

भिद्धु अश्वघोष

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाली भाषा)

(१) बौद्ध प्रश्नोत्तर	(१२) उखानको कथा संग्रह
(२) बौद्ध दर्शन	(१३) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य से-
(३) नारी हृदय	(१४) मिलिन्द प्रश्न
(४) बुद्ध शासनको इतिहास	(१५) श्रमण नारद
(५) पटाचारा	(१६) वेम्सन्तर जातक
(६) ज्ञानमाला	(१७) सतिपट्टान भावना
(७) बुद्ध र वहाँको विचार	(१८) बौद्ध विश्वास भाग-१, २
(८) शान्ति	(२०) बौद्ध दपण
(९) बौद्ध ध्यान	(२१) सप्तरत्न धन
(१०) पञ्चशील	(२२) सफलताको रहस्य
(११) लक्ष्मी	(२३) मानव महामानव

Dharmakirti Publication—

(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar
4. Dharmakirti in a Nutshell

शिक्षा

[भाग-२]

भिक्षु अश्वघोष
आनन्दकुटी

प्रकाशक—

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

श्रीघः, नःघ टोल

काठमाडौं, नेपाल ।

बुद्ध सम्बत् - २५३०

विक्रम सम्बत् - २०४३

नेपाल सम्बत् - ११०७

इस्वी सम्बत् - १९८६

Dhamma.Digital

प्रथमावृत्ति — १२००

मुद्रक—

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं

फोन— २२१०३२

थःगु खँ

बुद्ध धर्मं गृहस्थी जीवन सुखमय याय्गु लँपु क्यना तःगु दु । छेँ च्वना नं त्यागी जुया च्वने फु, सदाचारी जुया च्वने फु । त्यागी धयागु कला ब्याहा मयासे च्वनेगु जक मखु । नुगः चक्कंका च्वनेगु ब कर्त्तव्य पालन याय्गु हे तःषंगु धर्म खः । अज्योगु खँ थुगु शिक्षा भाग-२ ले दुध्याना च्वंगु दु । फीगु जीवन सुथां लाकेत शिक्षा माः, भिगु खँ न्यने माः, सत्संग भिने माः ।

शिक्षा भाग-१ पिहांवोगु गुलिचां मदुबले थुगु भाग-२ पिकाय् खंगु धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अध्यक्षा धम्मवती अनगारिकाया सहयोगं खः । उकिं वसपोल प्रति कृतज्ञ जुया । चन्दा विया गुहाली याना दीम्ह मैजुलानी तुलाधरयात नं निरोगी जुइमा धका भितुना दु । वांलाक इले हे छापे याना ब्यूगुलि नेपाल प्रेसयात नं धन्यवाद दु ।

भिक्षु अश्वघोष

ध्यान कुटी, भोत (बनेपा)

योमह्नी पुन्ही

ने० सं० ११०७

प्रकाशकीय

थुगु “शिक्षा भाग-२” सफू धर्मकीर्ति विहारया सच्चि व किंगूगु (११६) ग्रन्थ माला खः । थ्व सफू अश्वघोष भन्ते नं व्यवहारे छ्यलेत माःगु व थःत अनुभव जुयाच्चंगु शिक्षां जाःगु, सकसिनं थुइगु व अपुगु भासं च्वया तःगु जुया च्वन ।

धर्मकीर्तिपाखें थज्योगु बांबांलागु सकसितं ज्याय् खेले दुगु ज्ञानरूपी मिखा दया वंगु सफू छापे याना इना बी फुगु सहयोग बीपि दया खः । थुकथं थुगु सफू च्वया नं प्रेसे वनेगु ज्याय् नं थःम्हं हे याना धर्मकीर्ति विहारया व अध्ययन गोष्ठीया बुद्ध धर्म प्रचारया ज्याय् माःगु गुहाली बिया बिज्याःगुलि पूज्य अश्वघोष भन्तेयात धर्मकीर्तिपाखें आपालं धन्यवाद विया च्वनागु जुल ।

स्वर्गीय स्वामी जोगमानसि तुलाधरया नामं थुगु सफू छापे याय्त माक्व ध्यवा चन्दा विया दीम्ह मैजुलानी तुलाधर वसन्तपुरयात नं दुनुगलंसिं धन्यवाद विया च्वना । थये हे धर्मकीर्ति विहारया बुद्ध धर्म सेवा व प्रचार प्रसारया ज्याय् न्ह्याबलें गुहाली बी फय्मा धैगु शुभ कामना दु ।

अ० धम्मवती

ने. सं. ११०७
योमह्नी पुन्ही

अध्यक्ष धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
श्रीघः (नघल)

चन्दा दाता

श्रीमती मैजुलानी तुलाधर, बसन्तपुर

धर्मदान

स्वर्गीय जोगमान सिंह तुलाधरया पुण्य-स्मृतिस
थुगु धर्मया सफू धर्म दान यानाम्ह मैजुलानी तुलाधर
— बसन्तपुर ये ।

स्वर्गीय जोगमान सिंह तुलाधर

विषय सूची

सम्यक् दृष्टि	१
सी त्यंम्ह भात म्बाका ब्यूम्ह मिसा	६
विवेक बुद्धि (थाय्यात लोगु बुद्धि)	१४
सीम्ह मचा म्नाइगु वासः	२१
थः खना थःहे दिक्क चाः	२६
तःधंगु सुख छु ?	३१

Dhamma Digital

सम्यक् दृष्टि

सिद्धार्थकुमारं छु खं थुइका बुद्ध जुल धंगु आपासिनं
मस्यू बा मथू । सिद्धार्थकुमारं स्वतन्त्र चिन्तनं अथे धयागु
परम्परानिसैं चले जुया च्वंगु छुं नं धर्मकथं मखु थःगु हे
न्ह्यपुं बा सम्यक्दृष्टि विचाः याना चनुआर्य सत्य (प्यंगू
तःधंगु खःगु खं) बांलाक थुइका कागुलिं गौतम बुद्धया नामं
प्रसिद्ध जुल । संसारया यथार्थं खं थूम्ह व बोध जूम्ह जुल ।
वसपोलं लुइका बिज्यागु प्यंगू आर्यसत्य छुले ? (१) दुःख
(अशान्ति) दु, (२) दुःखया कारण (तृष्णा व आशाकुति
पह), (३) दुःख (संघर्षया) अन्त जुइफु, (४) दुःख अन्त
याय्गु उपाय अथवा लंपु दु । व लंपुयात आर्यअष्टांगिक मार्ग
धाइ । च्यापु च्वखागु लंपु खः— (१) सम्यक्दृष्टि (मद्वं क
थुइका काय्गु), (२) सम्यक् संकल्प (भिंगु नियत), (३)
सम्यक् वचन (मद्वं क खं ल्हाय्गु), (४) सम्यक् कर्मन्ति
(मभिंगु ज्या मयाय्गु), (५) सम्यक् जीवन (निर्दोष
जीविका), (६) सम्यक् व्यायाम्ह (मद्वं क उत्साह याय्गु),
(७) सम्यक् स्मृति (न्ह्याबलें होश तथा चाय्का च्वनेगु),
(८) सम्यक् समाधि (चित्त क्वातुका तय्गु बा चंचल
मजुइका तय्गु) ।

[२]

आः थन सम्यक् दृष्टि छगूया जक जि थूथें व्याख्या
याय् । थुकिया अर्थ खः अकथं मथुइकुसे खः कथं थुइका
काय्गु । यथार्थरूपं खंकेगु व थुइका काय्गु । दुःख जुल,
अशान्ति जुल, उकिया कारण छु, दुःख मदेकेगु उपाययात
बांलाक खंकेगुयात सम्यक् दृष्टि धाइ । ठीक समझदारी बा
मद्वंक खंकेगुयात सम्यक् दृष्टि धाइ । थौकन्हें ज्ञीपिमध्ये
आरासिके मद्वंक खंकेगु दृष्टि मदुगु खनेदु । ठीक समझदारी
दैगु साब हे बांलागु खं खः नापं शान्तिया लागी नं मदेक
मगा । तर थौं कन्हैया वातावरणे थव सम्यक् दृष्टि देका
चवनेगु अपुगु खं मखु । सम्यक् दृष्टिया उल्टा मिथ्या दृष्टि
खः, अर्थात् अमपूर्ण समझदारी बा अंधविश्वास । पालि
साहित्य ब्वनेबले देवी-देवतापिन्त पूजा याना बरदान फोनेगु,
बलि बिया धर्म लाई धाय्गु, तन्त्र मन्त्र आदि विश्वास याय्गु
थें जागु कर्म काण्डयात मिथ्या दृष्टि धाइ । तर थौकन्हें थुगु
मिथ्या दृष्टिया खं कया वाद-विवाद याय्गु छुं फाइदा दुथें
मताः । थव समस्या व समाधान याय् अपु मजू । छाय् धाःसा
पुस्तां पुस्तांसिं मने खों थाना चवने धुं कुगु कर्म काण्ड हतपतिं
अलग जुया चवने अपु मजू धैगु खं गोमहमछि बुद्धिपिं बिज्याय्
धुंका नं कर्मकाण्ड ल्यना हे च्वंगुलिं छर्लङ्ग खनेदु । नामं
समाजवादी धाइगु देशे नं थुगु सरुवा रोग (मिथ्या दृष्टि)
ल्यना च्वंगु खने दनि । सांस्कृतिक क्रान्ति यातः नं मतं धैगु खं
ज्ञीगु न्होने दत्ता च्वंगु दु । धाःथें धाय् माल धाःसा थुजोगु

रूढीवाद रूपी मिथ्या दृष्टि सिबे नं ग्यानापुसे च्वंगु मिथ्या दृष्टिला खःगु खँयात मखुथे थुइका वास्तविकतायात स्यंका बीगु खः । सम्यक् दृष्टि मडुम्ह न्ह्याम्ह हे जूसां थः न्ह्यागु धर्मया अनुयायी धया जूसां इपिं खालि ढोंगी जक खः अल्ले धात्थे नं साम्प्रदायिक खः ।

थौं झीत मालाच्च्वंगु शुद्धम्ह मनू जुइगु खः । यदि देवी— देवता माने मयाय्गु तर मनू नं मनूयात शोषण व दमनया ज्या याना च्वन धाःसा व मानव मखु दानवया रूपे म्हसीके माः । बुद्धया उपदेश अनुसार आचरण बांलाके माः । करपिनि तुति ज्वना बस्वाय्गु छेकीतेगु बानि तोते माः ।

आः थन सम्यक् दृष्टि झीगु दैनिक जीवने स्वयायंकेबले छे—छे, टोल टोले, पासां पासाया दथुइ त्वापु व कलह जुया च्वंगु छाय् धाय्बले मिथ्या दृष्टि याना खः । मेकथं धाय् माल धाःसा मखुथे थुइका कागुलि, नुगः कय्कुंगुलि खः । छुं नं खं ठीक ढंगं थुइका काय् मफुगुलि त्वापु जुइगु खः । थ्व खं थुइका बीया लागी जिं छगू घटना न्ह्यथने ।

दम्बइले छम्ह ज्यामडुम्ह शिक्षितम्ह (ब्वनातःम्ह सःस्यूम्ह) मनू ज्या मामां वन । छम्ह साहु याथाय् वना भारा सिलेगु व छे सफासुगर याय्गु ज्याय् च्वन । छन्हु बँपुना च्वंबले अर्थे वांछोइतःगु भों कया आखः ब्वना च्वन । आखः ब्वना च्वंगु खना साहु सीका काल व मनू आखः नं सःम्ह

[४]

धैगु । लिपा न्यना सोबले गावकं ब्वना तःम्ह सःस्यूम्ह धैगु
सीका थःथाय् च्वंम्ह मुन्सी (ध्यबाया जिम्मा कया ज्या
याइम्ह) यात मेगु ज्याय् तया व भारा सिलीमेसित मुन्सी
याना बिल । आः न्हापा मुन्सी जुया च्वंमेस्यां वयाप्रति मिथ्या
दृष्टि तया मिखां स्वेगु शुरुयात । अथे धयागु बेकोगु मिखां
बा मनं स्वत । बंपुइगु ज्या याना च्वंम्ह छकलं मुन्सी जूबले
वयाके अभिमान बढे जुया वल धैगु थःथःम्हं चाय्कल । अले वं
थः ज्या मात्तु मामां वयाबलेसिगु हाकुसे च्वंगु भ्वाथगु वसः व
लाकां बाकसे तया न्हिन्हि सुथे सुथे व भ्वाथःगु वसः व लाकां-
यात नमस्कार याय्गु चलन यात । छगू व्वथाय् च्वना न्हिन्हि
बाकस चाय्का भ्वाथःगु वसः पुना वयाम्ह खः धैगु लुमंका
अभिमानयात रोके याना च्वंगुयात मिथ्या दृष्टिम्ह पुलांम्ह
मुन्सी शंकायात कि न्हूम्ह मुन्सीं ध्यबा सुचुका ल्याखाना च्वंगु
खः । थथे मती तया साहुयात चुक्लि याःवन । धात्थे नं साहु
नं चिवा कया सो वंबले व्वथाया खापा तिना बाकस चाय्का
नं तिना च्वंगु सः ताल । अले साहुया नं शंका वन पक्का नं
ध्यबा सुचुका तःगु ल्याखाना च्वंगु खः । व्वथाय् खापा चाय्के
बिया बाकस चाय्का सोबले भ्वाथगु वसः छजु व लाकां जक
खन । साहु नं मिथ्या दृष्टिम्ह पुलांम्ह मुन्सी नं वाताहाँ
च्वंच्वन । थुकथं सभ्यक् दृष्टि मडुगुलि मिथ्या दृष्टिया कारणं
थौया संसारे सकभनं ल्दापु, कचवं जुया च्वंगु, अशान्ति जुया
च्वंगु खः ।

आः थन हानं छक विचाः याय् नु । व नुगः कय्कुंम्ह
 न्हापायाम्ह मुन्सीयाके सम्यक् दृष्टि मद्बले वयागु कल्पना
 मिथ्या दृष्टि जुल । अले कल्पना मिथ्या कल्पना जुल । मिथ्या
 संकल्प जूबले वं खं ल्हागु मिथ्या वचन जुल । अले वयागु ज्या,
 वयागु जीविका, वयागु प्रयत्न वयागु होश व वयागु चित्त फुकं
 मिथ्या जूवन । उकिं बुद्धया उपदेश मध्ये ज्ञीगु जीवन ज्ञःज्ञः
 धाय्केत व शान्तिपूर्ण जुइकेत सम्यक् दृष्टि मदेक मगागु
 शिक्षा खः ।

सी त्यंम्ह भात म्वाका ब्यूम्ह मिसा

बुद्ध धर्मया उद्देश्य मुक्कं निर्वाण जक लाभ याय्गु नं मखु न सी धुंका स्वर्ग हे वनेगु खः ।

थव वर्तमान जीवन सुखपूर्वकं निष्कलंकपूर्वकं जीवन हनेत खः । छम्ह हे मनू जक ज्ञानि जुइवं, सहायाय् फुम्ह जुइवं नं सुखमय जीवन हने फंमखु । याकचा जक सुखं चवनेगु नं बुद्ध धर्मया लंपु मखु । खजा कचवं जक पिकया चवनीपिं मनूत नापं चवनेगु सिबे याकचा चवनेगु उत्तम धका बुद्धं गनं गनं कना बिज्याः । एसां नं अपो याना मनू धयाम्हेस्या याकचा मच्चवंसे निम्ह प्यम्ह पुचः मुना चवनेगु हे सुख ताः । तर विचार मिले मज्जुलिं याना मनू निम्हला छु निम्तीपूया बिचे हे ल्वापु जू । ताचा छपु जक जूसा ज्वना जुइबले सःवै मखु । निपु वा स्वपु ताःचा जुल कि सःवै धाःथें विकःम्ह नाप चवनकि हे कचवं पिहाँ वै ।

बुद्ध धर्मं अपो याना गृही जीवन सुखमय याय्गु लंपु वयना तः । मनूतसें मथुया हे जक बुद्ध धर्म कला, मचाखाचा आदि तोता त्यागी जुया भिक्षु जुइमागु धर्म धाइ । थेरवाद कथं निर्वाण लाभ याय्त्त भिक्षु हे जुइमाः धैतगु दु । बुद्ध धर्मं अथे मधाः । बुद्ध धर्मं थव वर्तमान जीवन ताले लाका निस्वार्थ

भावं सेवा भावतया कर्तव्य पालन याय्गु जकलंपु क्यना तःगु
दु । छाया धाःसा अपो मनूत गृहस्थी जीवन हनेगु इच्छा दुपि
व हना च्वंपि खः । उकिं बुद्ध धर्म भिक्षुपिनि लागी जक मखु
बरु गृहस्थी जीवन सुखपूर्वकं हनेया लागी खः ।

श्व खं थुइका बीया लागी बुद्धकालीन आदर्श गृही
दम्पति (निमित्तपू) या चरित्र थन न्हाब्वे त्यना । बडो आश्चर्य
व अदभूतगु जीवन खः । इपिं निम्हेस्या नां खः नकुलपिता व
नकुलमाता । इमि काय् छम्ह दु नकुल धम्ह साब नां दम्ह
भलादमीम्ह साब उपकार याय् न्हांम्ह हिसि दुम्ह, सकस्यां
योम्ह । काय्मचा साब ज्ञानि जूगुलि माँ-बौपिनि नां नं नकुल-
माता व नकुलपिता अर्थात् नकुलया माँ व नकुलया बौ धका
धाइगु चलन जुल ।

इपिं निम्हेसिगु जीवने गुबलें कचवं धैगु व त्वापु धैगु
मदु । इमिगु जीवन लः व दुरु थें मिले जू । श्व खं नकुलमाता
उपासिकां बुद्धयात कंगु घटनां सी दु । थुमिगु जीवनी स्वेबले
निम्हं महामानव गौतम बुद्ध याथाय् बरोबर वना बाखं
न्यंबनीपिं जुया च्वन ।

छन्हु नकुलमाता शाक्यमुनि बुद्ध याथाय् वना वन्दना
याना छखेलिक्क फेतुना सुख दुःखया खं लहाना च्वन । विस्तारं
ल्हा बिन्ति याना नकुलमाता उपासिकां धाल—भन्ते ! छता
निता नुगले च्वंगु खं कने ज्यूला थें ?

[८]

बुद्धं धैबिज्यात—ज्यू , छुधाय् माःगु थें !

नकुलमातां धाल—जित बैस मगानिबले जिमि माँ अबु बिया छोट । माँ-अबुयागु खँयात छाया अपमान याय्, नागे याय् धका मँ मदेक वना । जिमि भातला सिक्क हे मजाम्ह जुया च्वन । ज्ञानिम्ह द्यो थें जाम्ह जुया च्वन । द्यो धैपिं हारापिं नं दु, करपिन्त दुःख बीपिं नं दु, मन कमजोरपिं मनूतेत म्हुक्से बलि बीहिं धाइपिं नं दु । जिमि भातला मेपिन्त उपकार याइम्ह द्यो जुया च्वन । पासापिं नं उत्तिकं हे ज्ञानि । म्वागु खँ छुं हे ल्हाइ मखु, न्यंकी नं मखु । त्वाले नं सकस्यां यो । जित बिया छोगु झण्डे न्योदं दइन, काय् छम्ह नं ल्याय्म्ह जुल । जिपिं गुबलें नं तँचाय् माः धैगु मदु । गुबलें जित नुगले स्याइगु खँ छक धाःगु ल्हागु मदु, जिगु मन स्यनीगु ज्या नं गुबलें मयाः न मती हे तः । अथे जूबले जिगु जीवनला स्वर्गें थयं बराबर जुल । अले जिं नं गुबलें जिमि भातया चित्त दुःखे जुइकथं खँ नं मल्हाना, ज्या नं छुं मयाना, मती नं छुं हे मभिगु खँ मतया । मयेक वनागु जूसां जितला साब न्ह्याइपु ताः ।

महामानव बुद्धं न्यना बिज्यात—मेगु नं छुं धाय् मागु दनिला ?

नकुलमातां धाल—भो शास्ता, जिं धाय् धका वयागु खँ ला अथें तिनि । जिगु इच्छा छगू दु जि मनं मतुनार्थें ज्ञानिम्ह भात लागुलिं साब हे न्ह्याइपुसे च्वंगु जीवन हने खन ।

उकिं थ्व आयागु जीवने जक ज्ञानिम्ह भात नापं च्वनां मगात, लिपाया जन्मे नं वहे मिजं नकुलपिता नापं जन्म कया च्वने दुसा ज्यू । थ्व जिगु इच्छा पुरे जुइला थें भो भगवान ।

बुद्ध पलख सुं क च्वना बिचाः याना बिज्यात—थुमिगु जीवन धात्थें हे “सुख पूर्णगु दिव्य—गृही जीवन” खः । थज्योगु हे जीवन मेपिं गृहस्थीपिनि नं जुइमा । हानं जन्म मकाय्गु भि मघासे यदि थुकथं थः योम्ह भात नापं लिपा नं च्वनेगु इच्छा खःसा प्यता न्याता खँ पुरे याय् मागु दु । व छु छु धाःसा मसीतले हे आः थें हे छिपिं निम्हसिगुं चरित्र व पहचह उथें जुइमा, आः गथे छिपिं निम्हेस्या मन छगू, विचार छगू जुया च्वंगु खः मसीतले हे संगुछपु हे फरक जुइ मज्यू । आः छिपिं निम्हेस्यां धर्म समानरूपं श्रद्धा दुगु खः वनं पाके मज्यू बुद्धि नं उथें जुइमा मसीतले । मेपिं जहानपरिवारपि नं उलि हे गुण दुपिं जुइमाः ।

नकुलमातां धाल—थुलि जूसा लिपा नं जि योम्ह भात नापं च्वने दइगु जूसा भो शास्ता, संगु छपु हे छपिसं धैबिज्यागु खँ फरक याय् मखु धया साब खुशी जुया वन्दना याना लिहाँ वन ।

आः थन बिचाः याय् मागु खँ छु धाःसा भगवान बुद्धं व नकुलमातां लिपा नं थ्वहे भात नाप जन्म काय् देमा धका प्रार्थना याःबले हानं जन्म काय् म्वागु निर्वाण प्रार्थना याः

मधासे प्यता न्याता खं पूर्ण जूसा छंगु इच्छा पूर्ण जुइ धैबि-
ज्यागु । थ्व खं बुद्धया गुण व प्रतिभा चीधंगु मखु धैगु सीदु ।
बुद्धं न्हाबलें निर्वाणिया खं कना बिमज्या । सूत्र पिटक ब्वना
सोसा आपालं थ्व वर्तमान जीवन ताले लाका निष्कलंक जीवन
हनेगु जक खं अपो । निर्वाण प्राप्त याय्गु अपुगु खं मखु ।
निर्वाण प्राप्त याय्त् तृष्णां मुक्त जुया कला ब्याहा मयासे
भिक्षु जुइमागु कथं थेरवाद पालि साहित्ये दुथ्याका तल ।
बुद्ध धर्म कथं सकलें निर्वाण थ्यनीगु खं मदु । छाय् धाःसा
अपो मनुत् ब्याहायाना मचाखाचा लहिना गृही जीवन हने
मापिं । वैराग्य व नैष्कर्म्य जीवनं तापापिं । खजा वैरागीभाव
व त्यागी चित्त गृही जीवने नं दुसा जीवन सुखमय याय्त्
अपुइ । तर भिक्षु जीवन हनेगु धाःगु मखु । निर्वाण लाभ छगु
दर्शनया खं जुल । हिन्दू धर्म बैकुण्ठ व स्वर्ग दु धाय् थें जक
खः । निर्वाण धैगु सी धुंका भोग याय् दैगु सुख मखु ।

आः वनेनु नकुलमाताया सत्य कृयापाखें । गुकथं सी
त्यंम्ह भातयात थःगु धर्मं भातयात म्वाका बिल थ्व सीका
तेमागु खं खः । थ्व अपूर्व घटना खः ।

छन्हु नकुलपिता उपासक म्ह मफत । नकुलमातां नां
दैंपि बैद्यत सःता हल । ल्वे झन झन तचो जुल । बैद्यतसें नं
तोता वन । इमिगु वासलं मथिल । बैद्यतसें वासः मयाइबले
म्ह मफुमेस्या नुगः अर्थे हे कुतुं वनीगु जुहे जुल । नकुलपिता

गृहपतिया खाः खिउंल, आः जि म्वाइ मखुत धका दुःखी मन जुया थः कला नकुलमातायात सःता धाल—जिगु अन्तिमगु समय जुल ।

थः भातया खाः खिउंगु खना नकुलमातां मती तल—
अवश्य नं आयु फूगु मखुनि । जिं जिगु सत्य कृयां म्वाका बी ।
त्वे मजुपि सु जक दे । बैद्यत गुलिं गुलिं ताक्सि बैद्य जुया
वासः याइपि । जिं सत्य व मैत्री रूपी वासलं जि भातया त्वे
लाय्का बी धैगु मती तया मन याउंसे चवनी कथं नकुलमातां
धाल—भो स्वामी, मने छुं आशा व पीर कया सिनावने मज्यू ।
म्ह मफइबले मन याउंसे च्वंके माः, पीर काय् मज्यू । छन्हु
सी मानि धका शीसं भगवान बुद्धयापाखें बरोबर उपदेश न्यना
चवनागु लोमन ला ? शायद छिगु मने थथे नं पीर जुल ला—
थ्व जिमि कला नकुलमातां जि सी धुंका छें सम्हाले याय् फैं
मखुला, मचात अनाथ जुइला थथे मती तेन्नागु भदु । जि
बःलानि, जिं कमाय् याय् फु छेंया मागु तक ज्या जिं याय् ।

शायद छिगु मने थथे नं शंका व पीर दुला थ्व नकुल-
माता जि सी धुंका मेम्ह मिजंयाके वनी ला ! थुगुबारे छुं नं
धन्ना काय् म्वा ।

शायद थथे नं छि मती तैदिल ला भगवान बुद्धयाथाय्
नं वनी मखुला, शील पालन याइ मखुला ! भो स्वामी ! छुं
हे धन्ना काय् म्वा, पीर काय् म्वा, मन याउंसे च्वंका दिसं ।

नकुलमाताया भरोसा दुगु खं न्यना नकुलपिताया ख्वाः
यचुया बल । ख्वाले तेज दत । गोन्हु दत न्ह्यो मवोगु । नकुल-
मातां उसि उसि यायां मैत्रीपूर्वकं सत्यगु खं कना च्वचवं
नकुलपिता न्ह्योवेकल । पलख लिपा न्ह्यलं चाल, नेपित्यात
धका नं हाल । गोन्हु दे धुंकल ने मयोगु । वयात लोःगु झोल
प्रदार्थं त्वंकल । सनि हे मफुम्ह फेतुइ फत । निन्हु स्वन्हु लिपा
दने फत । तुतां चुया न्यासि जुइ फत । च्यान्हुति लिपा तथागत
शास्ता याथाय् वने हथाय् चाल । नकुलमातां आसे, बःमलानि
झाय्मतेनि धाल नं खं मन्यं । बिस्तारं शाक्य मुनि बुद्ध याथाय्
वना वन्दना याना च्वन ।

महामानव कारुणिक बुद्धं न्यना बिज्यात नकुलपिता
गृहपति आः याउंल ला ? बांलाक म्ह फतला ? बांलाक बः
मलानि थें च्वं छाय् मफु मफु ज्ञायागु ?

नकुलपितां धाल—भन्ते, बः मलासां मन मच्चना नुगले
च्वंगु खं कने हथाय् चाया जक थन वयागु । शरीर बःमलाःसां
मन बःलात । छपिनि उपासिका नकुलमातां जिगु त्वे लाय्का
बिल । वयागु सत्य पूर्णगु व मेत्री जाःगु खं न्यना गावकं हे
मनयात भरोसा बिल । छपिनि उपासिका नकुलमाताया बयान
याय् माला छलपोल याथाय् वयागु भो भगवान । धात्थें बुद्धि
दुम्ह व शीलवानम्ह छपिनि उपासिका नकुलमाता । थुलि खं
कनेत थन वयागु जित बिदा बिया बिज्याहुं जि वने ।

थ्व बाखनं शिक्षा छु काय्गुले ? बुद्धया उपदेश सी धुंका लिपा सुख सीत मखु थन म्वाना च्मनाबले हे दुःख मदेकेत खः । यदि सी धुंका दुःख व निन्दा याका च्चने मयोसा थन म्वाना च्चनाबले धर्मात्मा जुया च्चने माः । करपिन्त दुःख बिया च्चने मज्यू । सी धुंका धर्म कर्म याना स्वर्गे छ्वेगु मखु ।

निगूगु खं खः सी त्यंमेसित मरणानुस्मृति अर्थात सी मानिगु खं लुमंका ब्यूगु । झी अपो मनूत सी धका ग्यापि । तर बुद्ध धर्मे मनूतेत सी मानिगुबारे खं ल्हाय्गु तप्यंक लंपु वयना तःगु दु ।

स्वंगूगु खं खः सी त्येका लुमंके मागु थःम्हं सुइतं हाय्का दुःख बियागु मद्रु । सुयागुं नुगले स्यावक लाका, खुया कयागु मद्रु, अष्टाचार यानागु मद्रु, मखुगु खं ल्हाना करपिनि जीवन स्यंकागु मद्रु । जि फलनामेसित उपकार यानागु दु, धर्मशाला, विहार, स्कूल देकागु दु । म्ह मफुपिन्त वासः याना बियागु दु ।

थथे सी त्येका थःम्हं याना तयागु भिगु खं लुमनीबले थःत यक्कों भरोसा व शान्ति दे । थ्वहे जीवने धर्म कर्म याना तःसा सी धुंका श्राद्ध याना च्चने मागु मद्रु, थुगुबारे पीर काय् मागु मद्रु ।

विवेक बुद्धि (थाय्यात लोगु बुद्धि)

मनुष्य जीवन तालें लाकेत मेकथं धाय् माल धाःसा न्ह्याइपुसे च्वंकेत थौंके न्हे ध्यबा माः, बुद्धि माः, सःस्यूम्ह जुइ माः, पासापि माः । थुपि प्यता खँ महामानव बुद्धं नं धैबिज्यागु दु मनूतेगु जीवन सुखमय याय्त मदेक मगाः धका ।

आः थन ध्यबा जक दयां मगाः सम्यक् दृष्टि व विवेक बुद्धि नं अत्यावश्यक जू धैगुबारे छता निता खँ न्ह्यथने । बुद्धया संदेश मध्ये थुपि निगू खँ साप हे मू वंगु, ज्याय् खेले दुगु खः । थुपि निता खँ साप बांला थें, ज्याय् खेले दु थें सारा जनजीवने, राजनीतिक क्षेत्रे, धार्मिक जीवने तकं छ्यला च्वंगु खने मडु । अथे धंगु विद्वान वर्गयाके नं खने मडु । उकिं थौं सारा विश्वे अशान्ति जुया च्वंगु खः ।

उपदेशात्मक नापं व्यवहारिकगु खँ तया लेख संग्रह थें याना सफूचा छगू च्वयाब्यु धका भाजु वीरबहार शाक्यं अनुरोध यागुलिं थुगु विषयत ल्यया थन छुं खँ न्ह्यथना । जि नं छम्ह उपदेश बिया च्वनाम्ह खः उकिं उपदेशात्मक छुं खँ च्वेगु कुतः याना । अत्र खँ च्वैच्वंम्हेसिके नं न्ह्याबलें न्ह्याथाय् नं सम्यक् दृष्टि व विवेक बुद्धि दु धाय् मफु बा मडु । एसां

खरानी थः बुलुसे च्वंसां थलबल सफायाना ब्यूथें थज्योगु लेख
आदि च्वेबले मेपिके विवेक बुद्धि व सम्यक् दृष्टि दैला धैंगु
आशा व विश्वासं बरोबर सफूत च्वैचवना ।

आः थन जि थूथें व अनुभव दुथें सम्यक् दृष्टि व विवेक
बुद्धिया बारे थुइका बीगु कुतः याय् त्यना । सम्यक् दृष्टि धैंगु
खः कथं थुइका कायगु तप्यंगु विचार व चक्कंगु नुगःयात
धाइ । सम्यक् दृष्टि दुम्हेस्यां मखुथे थुइका काइ मखु । थ्वया
साब मिले जूम्ह पासा छम्ह दु विवेक बुद्धि । थुक्कियात पालि
साहित्यं स्थानोचित प्रज्ञा धाइ अर्थात् थाय्यात लोःगु बुद्धि व
विचार । थुपिं निम्ह ला व लुसि थें मिले जूपिं त्वाय् पासापिं
खः । गनं गनं मनूतेगु पुचले बुला स्वेबले सम्यक् दृष्टि मदुसां
विवेक बुद्धि दुगुलिं शान्ति स्थापना याय्त् ज्या ब्यू । थ्व खं
थुइका बीत छगू निगू घटनात्मक बाखं न्ह्यथनेगु अपो खं
जुइ मखु ।

छगू देशे जुजु छम्हेस्या सुथ न्हापनं शुद्धगु, ताजागु फय्
व वाउंसे च्वंगु जंगल, पहाड व बगीचाय् ह्वया च्वंगु स्वां
स्वया मिखायात सिच्चुसे च्वंकेत व मन याउंसे च्वंकेत
दरबारया इयालं सोया च्वन ।

उबले लाक्क हे स्वे हे अरघोरिम्ह भ्वाथःगु वसः
पुनातःम्ह, सँ भुलुमुलु दँम्ह, तुतां जोना च्वंम्ह फोगीं छम्ह
दरबारया क्वं क्वं वैचवन । जुजुया मिखा फोगीं याथाय् लाः

वन । जुजुया सुथंनिसँ अलच्छिनाम्ह छम्ह खन, विच्छुक जुल
 धका तँ पिकया काचाक्क छ्यों झ्यालं दुकागु ला झ्याले च्वे
 सिलिमे हाना छ्यों प्वाःगन । हि सोः सोः बल । जुजुयात
 छोःमि ध्योः लुइथें जुल । तँ झन पिहाँवल । मतीवन
 अलच्छिनाम्ह चण्डालम्ह फोगीया ख्वाः खंगुलि छ्यों प्वाःगन ।
 वयात नं बाकि तय्गु ला धका सिपाहीत सःता आज्ञा जुल—हुँ
 फोगीयात जोना थन दरबारे हति ।

सिपाहीत वना पाता कसे याना फोगीयात जुजुया
 न्होने ब्वे हल । जुजुँ आज्ञा जुल—ए चण्डालम्ह फोगीं थों
 सुथ न्हापनं छंगु ख्वाः खनागुलि जिगु छ्यों प्वाःगन । उकिं छ
 थों सीगु जुल । सिपाहीतेत आज्ञा जुल—थ्व फोगीयात मसाने
 यंका सिक्वाकले छ्यों दिका प्यदंक पालाब्यु ।

व फोगीला निक्कै स्थानोचित प्रज्ञा दुम्ह जुया च्वन
 खनि । सःस्यूम्ह जुया च्वन छु कारणं थें फोगीं जुल । अल्सीम्ह
 जुल जुइ । वं मती तल—सम्यक् दृष्टि मदुम्ह जुजुयात पाठ
 छगू बिया जक सिना वनेगु ज्यू । जिला सीगु हे जुल । सम्यक्
 दृष्टि मदुम्ह जूसां विवेक बुद्धि दुम्ह जूसा अवश्य सुधरे जुइ
 अथे धयागु दृष्टि तप्यनी । थथे मती तथा व फोगीं नं ल्हाः
 बिनित्त याना प्रार्थना यात महाराज, जिला सीम्ह हे जुल ।
 जिगु अन्तिम इच्छाया खँ छगू प्वके दैला थें ?

जुजु सम्यक् दृष्टि मदुम्ह जूसां विवेक बुद्धि दुम्ह जुया

मती तल—सी त्यंमेसिगु ईच्छा ला पुरे याना बीमाः । का !
का !! छं छुधाय् मास्तेवो धा !

फोगीं नं धाल—महाराज ! थौं जिगु ख्वाः खना
छलपोलया छ्यो प्वाःगन । जिनं थौं सुथंनिसें महाराजया ख्वाः
खंगुलि जि सीगु जुल । आः धंभिज्याहुं महाराज ! झी निम्हे
अपो चण्डाल व अलच्छिनाम्ह सुथें ?

फोगीया खं न्यना जुजु वाटाहाँ च्वंच्वन । अले जुजुं
बिचाः यात—थ्व फोगीं मामुलीम्ह मखु खनि । निक्क हे साहस
दुम्ह व विवेक बुद्धि दुम्ह खः । जितः हे शिक्षा बी फुम्ह ।
वं धाःगु खं खः, ठीक जू । वयागु ख्वाः खना जिगु छ्यो
प्वाःगन धाःसा वं जिगु ख्वाः खना नं ला वया काल न्ह्योने
थ्यन । थुकथं मती तया जुजुं धाल—म्वाल छ सी मखुत ।
छंगु खं बांलागु जक मखु न्यायपूर्ण जू । छं आः पवना नय्
म्वाल । छन्त छें छखा नं बी, ज्या याय्त बुं, ज्याभः व पुसा
नं बी । छंगु बुद्धि खना जि खुसी जुया ।

थ्व बाखनं छु शिक्षा बिल धाःसा सम्यक् दृष्टि मडुसां
विवेक बुद्धि दुसा अशान्ति तना शान्ति जू । जुजुयाके सम्यक्
दृष्टि मडुगुलि फोगीं अलच्छिन जुल । तर विवेक बुद्धि दुगुलि
फोगीयात अभयदान जक मखु जीवन बिया रक्षक नं जुल ।

मेगु नं बुद्धकालीन बाखं छपु न्ह्यथने गुकि कि सम्यक्
दृष्टि व विवेक बुद्धि छु धैगु थुइका काय्त अपो गुहाली दइ

[१८]

धैंगु विश्वास याना ।

बुद्धया पाले कुण्डल केशी धैम्ह मय्जु छम्ह दु । व
जुजुया धुकु जिम्मा काइम्ह ब्रम्हुया म्हाय् जुया च्वन ।
व मय्जुया सत्थुक धैम्ह भाजु नाप यो त्यो (मतिना) या स्वापू
जुल । व भाजु धाःसा ज्या याना नय् मंमदया खुं जुया च्वंम्ह ।
वयात छन्हु तःधंगु खुं मुदाय् लाना झुने याय्त यंका च्वंगु व
मय्जुं खन । वं थः अब्बुयात पिरे याः वन — व मिजं नाप जक
ब्याहा मजुल धाःसा जि सिनावने ।

याकः म्हाय् जुया अब्बुमेस्यां ध्यबा घूस नका व सत्थुक
खुं यात तोतका ब्वना हया थः म्हाय् बिया जिजा भाजु याना
बिल ।

न्योन्यासः दँ न्हापा नं घूस बिया खुं छुटे याः धैंगु खं
स्वेबले थौं कन्हे जक अथे मखु धैंगु मती वन । हानं अज्योपिं
बौपिं नं दु थः म्हाय्या नुगले स्याइ धका घूस बिया खुं
मखेका जिजा भाजु याना बिल । थौं म्हुतुं प्रजातन्त्रवादी
धाःसां खुं मखुम्ह जात मिले मजूम्ह भलादमिम्हेसिके थः
म्हाय् पेहनं वंसा छें दुकाइ मखु । दुहाँवोसा ककुतिना पितिना
छोइ । सकलें मखु छम्ह निम्ह जक थथे खने दु ।

गजबया खँ खः व सत्थुक भाजु खुं ज्या याना मोजं
च्वं च्वंम्ह खनि । वया ज्या याना नय् मंमदु । वंला थः कला-
यात स्याना तिसा जोना बिस्युं वनेगु गोःसा गोल । व खुं याके
गनया सम्यक् दृष्टि, गनया विवेक बुद्धि, गनया कृतज्ञ गुण ?

व सत्थुकं थः कला कुण्डल केसीयात धाल— उखुनु जित
स्याय्त यंका च्वंबले फलनाथाय् पहाडे च्वंम्ह द्यो छम्हेसित
भाकल यानागु दु— जि बचे जूसा भारिनक्सां पुज्यावे धका ।
आः भाकल पुरे याः वने माल । छं तिसा नं दक्वं त्यू, पूजा
सामान नं जोनाः हुं पहाडया च्वकाय् नु ।

मिसाया मनका, हानं यो त्यो जुया च्वंम्ह, छक्का
पंजाया खं छु सी ! तप्यंगु मनं तिसा दक्वं तिया लेले तातां
वन । वयाला थौं थः भात नाप जंगले न्हाइपुक दिन बितेयाना
वेगु धका मतीतया सत्थुक भाजु नाप ल्हाः जोना वन ।
भातमेस्या धाःसा कल्पना जुया च्वन थ्व मिसायात स्याना गन
वां छोय् ! थः गन बिस्सुं वने, गन वंसा बचे जुइ फैं ।

पहाडया चोकाय् थ्यनेवं मिथ्या दृष्टिम्ह खुं सत्थुकं
धाल— कुण्डल केसी छन्त थन ब्वना हयागु आम तिसा काय्त
खः । छ नं थौं सीगु जुल । छन्त नं स्याय्गु जुल ।

कुण्डल केशी मय्जु नं निक्कै बुद्धि दुम्ह जुया च्वन ।
वं मती तल गज्योम्ह स्वार्थी गुण मस्यूम्ह नरपशु ल्या !!
गुण धैगु भ्याः भचा हे मस्यूम्ह खनि । थज्योम्ह मनू समाजयात
पंगल व कचवं खः । अशान्तिया पुसा खः । शान्तिया लागी
बाधा खः । थज्योम्हेसित नं बाकि तेगुला ?

थथे मती तया ल्हाः बिन्ति याना धाल— भो स्वामी,
जिगु अन्तिम इच्छा छगू पुरे याना दिसं । व छु धाःसा छित्त
स्वचाः चाः हुला चुप्पा छकः ने । भातम्हं ज्यू धका अनुमति

बिल । व मय्जुं चाः हिलेगु व चुप्पा नेगु पह पिकया भातयात
 घ्वाना पहाडं कुर्का स्याना बिल । व बुद्धया शरणे वन ।
 भिक्षुणी जुल । भिक्षुणीपि मध्ये दकसिबे अपो बुद्धि दुम्ह धका
 पदबी नं काल ।

श्व बाखं पालि बौद्ध साहित्ये च्वंगु खः । स्याग्गु चेतना
 सम्यक् दृष्टि मखु धाःसां तबि थाय् सोया बुद्धि ज्या काय्माः
 व अन्याय विरोधे सहयाना च्वने मज्जू धँगु व्यवहारिक शिक्षा
 थुकिं बिया च्वंगु दु । धर्म अनुसारं व सत्थुकं तस्सकं
 मिले मज्जू कल्पना याना थःत ज्यान बच्चे याना माया याःमे-
 सिततुं स्याना तिसा कया बिस्युं वनेगु श्व कदापि सम्यक्
 दृष्टि व विवेक बुद्धि मखु । शीत माःगु थन समाजे शान्ति
 स्थापना याय्गु विवेक बुद्धिया खं खः । व मय्जुयाके सम्यक्
 दृष्टि दु मदु धाय् मसः तर विवेक बुद्धि दु धका धाय् फु ।
 उकिं हे खै जि भात स्याना वयाम्ह धका धाल नं वयात
 भिक्षुणी याना बिल । श्व अजुगति चाय्माःगु खं खः । तर
 व्यवहारिकगु खं खः ।

व खुंयाके सम्यक् दृष्टि नं मदु, विवेक बुद्धि नं मदु ।
 उकिं वयागु जीवन ख्युं थासं ख्युं थाय् लाः वन । थनया थनहे
 मखुगु कल्पनाया फल भोग याय् माल । कुण्डल केशी मय्जु-
 याके विवेक बुद्धि दुगुलिं तुयु थासं तुयूथाय् वन ।

सीम्ह मचा म्वाइगु वासः

छिकपिसं स्वेबले सीम्ह मचा म्वाइगु वासः धाय्बले थौकन्हेया वैज्ञानिकतसें पत्तालगे याःगु वासः धका च्वनी । अथे मखु थौकन्हेया वैज्ञानिकतसें सीपिं म्वाकेगु ला गनं गनं म्वाना च्वापिं लखं लख छकलं सीगु वासः जक पत्तालगेयात का ।

एसा छुले थ्व सीम्ह मचा म्वाइगु वासः सुनां लुइकुगु ले ? थ्व वासः सुनानं लुइकुगु मखु मचा म्वाइगु वासः बी धका २५०० दं न्हापा महाबैद्य गौतम बुद्धं धया बिज्यागु खः । थ्व खं न्यनेबले छिकपिन्त पत्या मजुइफु, पत्या जुइगु नं गथे ? सीम्ह मचा म्वाइगु वासः बी धागु खं मिले मजू मधाईपिं सुं दे मखु । बुद्धं मखुगु खं ल्हात धाईपिं हे अरपो खने दे । तर बुद्ध सत्यवादी खः, बुद्धया खं सत्य जुल । थ्व खं थुइका बीया लागी बुद्धकालीन छगू घटना न्ह्यथने ।

बुद्धयापाले किशागौतमी धयाम्ह मिसा मचा छम्ह दु । साब बांला थें म्ह चसीचाम्ह चाला बांलाम्ह । तर अभाग्यया खं खः गरीब कुले जन्म जूम्ह । माँ-बौया साब योम्ह याकः म्हाय् जुया मचां दुःखसी धका धयबा यक्को दुम्हेस्या काय्-मचायात बिया छोट । थौकन्हेया भासं धाय्माल धाःसा साहुया

काय्मचायात बिया छोट । किशागौतमी बांलाम्ह जुया साहुते नं यल ।

व मय्जु हिसि दुथें ज्या नं सःम्ह, अल्लिस धैंगु बुसैनिसें ज्वना मवोम्ह थें च्वं । फुक्क मनंखना ज्या याय् सः । सिद्धि दु धाय् माः । दूषित समाजे धनया अभिमानं व अन्धविश्वासं याना श्रद्धा-शील आदि गुण दुसां ज्या मवो । समाजं गुण धर्मयात मसो धनयात सोइगु । चक्कंगु नुगलं सोइगु मखु केकुंगु नुगलं सोइगु बानि । अथे जूगुलिं किशागौतमी न्हावको हे सिद्धि व हिसि दुम्ह जूसां माजु-बाजुपिसं जक मखु त्वाले च्वंपिसंतक गरीबया म्हाय्मचा धका हेला याइगु । उलि जकला किशागौतमी बिया हःगु दं बदं दे धुं कल तर मचा मदु । मचा मदुम्ह अलक्षिनाम्ह धका सुथे निभाः मलुइकं ख्वातक मसोइगु जुल । भातमेस्यां ला सोः जुइ । धनया अभिमानं व अन्ध-विश्वासया कुचाःलं याना किशायात भातपिथाय् ध्यवा दुसां नकें च्वने थें जुल । वयात स्वया स्वया थाय् ह्यूंसे च्वं । गुबले जक सन्तान दे धैथें चान्हं न्हिनं वहे जक चिन्ता व पीर कें च्वनीगु ।

दं बदं लिपा छु संयोगं किशागौतमीया प्वाथे दत । प्वाथे दसैनिसें माजु-बाजुपिनि अलक्षिनाम्ह भौमचा प्रति दृष्टि पात । भमचा लछिं लात धाय् माल । श्वातिनीचिके ज्या काय् थें ज्या कया च्वंगु आः अथे मखुत । भमचा थाकुगु ज्या याय्मते धया हल । झिला लिपा मचा बूबले बांलाम्ह

हिसि दुम्ह काय्मचा बुल । आः छु मानि । किशागौतमी छकलं
 नर्क स्वर्ग थ्यंम्ह जुल । मनूतेगु जीवने गुबलें खिमला गुबलें
 तिमिला अथे धयागु गुबलें दुःख जूसा अनं लिपा सुख नं जू ।
 अथे हे किशागौतमीया जीवने नं जुल । वयात दुःख धंगु छुं
 मन्त ।

सुखया ल्यू ल्यू दुःख नं वो धंतःथें मचा नकतिनि न्यासि
 जुइ सःबले हिसि दै वोबले काल सर्पं सिक्क हे न्याना बिल ।
 अले छु जुल किशागौतमीया जीवन मत नं सित । कायं याना
 माँया दुःख तना सुख जक मखु स्वर्गीय जीवन जूगु, अलक्षिनाम्ह
 लछि लाःगु । मचां माँयागु ऐश्वर्य नं यंका बिल । माँया नुगः
 याक काय् सीबले गथे मन ते फैं । गथे सहयाय् फैं । इन
 क्वातुक माया याना ज्वने धुं कुगु दुःख मजुइगु नं गथे । वया
 होश हे मन्त सीम्ह मचा म्वाइ मखु धंगु । देशे नां दँपि बैद्यत
 धाक्को मिथाय् वना धाःवन जि मचा म्वाकाब्यु । फुकसिनं
 धैहल सीम मचा म्वाइ मखु । सीम्ह मचा म्वाइगु वासः मडु धंगु
 मस्यूम्ह ऊई का !

छम्ह ज्ञां दुम्ह बैद्यं किशागौतमीया दशा खना माया
 वना सुज्ञाव बिल—मय्जु श्रावस्ती तःधंम्ह बैद्य छम्ह दु
 भगवान बुद्ध । व बैद्य याथाय् वंसा छं मचा म्वाइगु वासः
 दैला । व बैद्यया बिचाः खः महामानव बुद्धं वयात चित्त बुझे
 जुइक खं कने फैं ।

व बैद्यया खं न्यनेसाथ हे किशागौतमीया ख्वाःया पह पात । भचा न्हचख्वाः वल, मचा म्वाइगु आशा बःलाना वल । भचा धैर्य बढे जुल बल्ल छम्ह तःधंम्ह बैद्य नाप लाइगु जुल । सीम्ह मचा म्वाइगु वासः लुइगु जुल । थुलि मती तया सीम्ह मचा घय्पुना बुद्धयाथाय् वन । मचा न्होने तया धाल- छर्पि तःधंम्ह बैद्य धाःगु न्यना । जि सीम्ह मचा म्वाका बिज्याहुं ।

बुद्धं वयागु मनया स्थिति थुइका बिज्यात । सीम्ह मचा म्वाइ मखु धैगु तक नं होश मन्त । तस्सकं मचाया प्रति आशक्त जुल । थ्वैत मचा म्वाइ मखुत धाय्गु ज्या वै मखुत । थये मती तया बुद्धं धैबिज्यात- मय्जु, छं मचा म्वाकाबी तर जि धयागु वासः छं हे माला हय्मानि । सु छम्ह हे मसीनिगु छें लं तू छपास कया हति ।

किशागौतमी ले ले तातां धाक्को कया हया बी धया सरासर छेखार्पित्त तू फों वन । सकसिनं तू बिल । तू कया थ्व छें सुं मसीनिगु खःला ? धका न्यन ।

फुक्कभनं लिसः वै जिमि बाज्या सित, जिमि माँ-बा सित, काय्मचा सित, जिमि दाजु सित इत्यादि । अले किशा- गौतमीया दुनेया मिखा चाला वै । वं चाइ सकलें सीमानि । सी धुन कि हानं म्वाइ मखु । जि मचा सी धुं कल । म्वाइ मखुत ।

सरासर तथागतयाथाय् वना धाःवनी हे महाबैद्य बुद्ध, सीम्ह मचा म्वाइगु वासः म्वाल । जिके होश हे मदें च्वन ।

आः जिं चाल सी धुं कुम्ह म्वाइ मखुत, सकलें सीमानि धेंगु सिल । व किशागौतमीं धाल—भन्ते, जित शरण बिया बिज्याहुं । धन मद व अन्धविश्वासं भ्रष्ट जुया च्वंगु दूषित समाजे जि वने मास्ते मवो । बुद्धं वयात भिक्षुणी याना बिज्यात । दुःखमय जीवन सुखमय जुल ।

थ्व बाखनं छु शिक्षा काय्गु ले ? धन मदेक मगागु खःसां अपो धन दत धाय्वं मनूनं मनूयात स्यंका बी यो । मनूनं मनूयात च्यो भापी यो ।

श्रद्धा व शील आर्य धन धका बुद्धं धैबिज्यासां समाजं मान्यता मठ्यू ध्यबा हे माः ।

मचा मदुम्ह अलछिना धेंगु अन्धविश्वासं याना मिसाया जीवने कलंक जक मखु महान दुःखगु जीवन हना च्वने माः ।

गुबलें गुबलें सत्यगु खँ ल्हाना ज्या मवो । मेपिं फुकक बेद्यतसें सीम्ह मचा म्वाइ मखु धका सत्य खँ धाःगु किशा-गौतमीयात बीख जुल । तर बुद्धं सीम्ह मचा म्हाइगु वासः दु धका मखुगु खँ ल्हाःगु अमृत जुल ।

बुद्धया मनोवैज्ञानिक भाषां याना ऊईं जूम्ह किशा-गौतमीया मगज ठीक जुल । दुःखान्तगु जीवन सुखान्त जुल ।

धनया अभिमान व अन्धविश्वासं याना समाज उन्नति जुइ मफया च्वन ।

थः खना थःहे दिक्क चाः

दिक्क मचापि माले हे थाकुइ । दिक्क मचाइपि ला महापुरुषत जक दै । सकसितं हे दिक्क जूथें च्वं । ध्यवा दुपि नं ध्यवा मदुपि नं दिक्क चाः । दिक्क जुइगुया कारण निता दु । छगू थः ताले मलाना, मेगु खः पिनेया वातावरण अथवा थः नापं च्वं च्वंपि ताले मलाना । ध्यानगुरुपिनि खं न्यनेबले विपश्यना ध्यान बांलाक अभ्यास जूसा दिक्क मजू धाइ । दिक्क मचाइपि ध्यानगुरुपि अजोपि जक जुइ गुपि सामाजिक ज्या छुं मयाःपि, व्यवस्थाया तन्ता व पीर काय् म्वाःपि । जंगले याकःचा च्वं वंसा ज्ञान दिक्क चाय् माली मखु । तर थः ताले मलाःसा जंगले च्वं वंसां दिक्क जुया च्वने माली ।

दिक्क मचाःपि ध्यानगुरुपि निम्ह जिं खना । बर्मयाम्ह महास्थविर महासी सयादो व सत्यनारायण गोयन्का । वसपोल-पिनि छुं व्यवस्थाया पीर मदु । मगाः मचाः धैगु छुं मदु । फुक्क जिम्मा कया मनं खना गुहाली बिया च्वंपि दु । उकिं पीर व दिक्क चाय् म्वाथें च्वं । तर महामानव बुद्धया पीर व तन्ता मदु, एसां ताले मलाःपि भिक्षुपिसं याना दिक्क जूगु घटना पालि साहित्य साछि दु । घटना छु धाःसा, नियम जक ववातुक ज्वना च्वनीम्ह भिक्षु व बाखं जक कना जुइम्ह भिक्षुपि

निखलया बिचे होश मदेक अहंकारं याना ल्वापु जुल । थव खं महामानव बुद्धं सिल । अले वसपोलं थःहे ल्वापु-खिचा भिक्षुपिंथाय् बिज्याना ल्वाय्गु बांमला मिलेजु धया बिज्यात नं भिक्षुपिसं खं मन्यंसे मिचाहा जुया च्वंबले दिक्क जुया वसपोल बुद्ध जंगले बिज्यागु खं दु ।

हानं मेबले छकः अशिक्षिर्तापि गामाःत न्यासःम्ह (५००) सारिपुत्र महस्थविरं भिक्षु याना बुद्धयाथाय् ब्वना हल । थाय् नाला काय्गुली अलमले जुया ततःसकं कालाकुलु हाला च्वन । अबले शाक्यमुनि बुद्धं इपिं भिक्षुपिन्त न्यालाइ-थाय् पो-न्यात हाले थें हालीपिं विहारं पिहाँ हुं धका पितिना बिज्यात । अबले वसपोल बुद्ध ध्यान च्वना बिज्यागुलिं बाधा जुल मखा जुइ, उकिं भिक्षुपिन्त पितिना छोगु जुइ । थन दिक्क चाःगु धाय् ला छु धाय् । शायद महामानव बुद्धयात दिक्क चाल धाय्बले गुलिस्यां नुगले स्याय्फु । तर पिनेया वातावरण दूषण जुइबले दिक्क चाइगु लोमंके मज्यू । भौतिक पदार्थ नाप मानसिक भावया लिक्क स्वापू दु ।

अं थः खना थःहे दिक्क जूगु खं न्ह्यथनाः कतः दिक्क चाःगु खं जक वया च्वन । छाय्ले थः खना थः दिक्क चाइ च्वंगु ? थः छम्ह कपिन्त उपदेश बीम्ह भिक्षु । बाखं कनेबले अपोः याना शान्तिया लागि सहयाय्गु सन्तोष जुइगु भिं जू, तं पिमकाय्गु वासः जू । तं मदुसा ज्यू । थथे धाय् साप अःपु

याय् धका थाकु । मेगु खँ खः प्रिय वचन ल्हाय्बले सकस्यां
यइ धाय्गु धुवा थें जुइ धुंकल । तर थःके च्वंगु तँ कोलना
मवं । सहयाय्गु शक्ति नं म्गो (कम) मजुल । तँ पिकाय् मज्यू
धका चाया वो एसां मज्यू ।

छन्हुया खँ खः विहारया ब्लाकबोर्डें तगोगु आखलं
चवयातल, “झोंक पिकया खँ ल्हाय्गु नं पतनया कारण खः ।”
व खनेसाथ हे थःगु खवाः ह्याउंल । थःत इयातुल धैगु थःम्हं
चाल । अथे धैगु तँ पिहाँवल । घुरे जुया बिचाः याना । खँला
खःगु खः मिले नं जू । तर झोंक व तँ पिकया खँ ल्हाय् मालीगु
ज्या मेपिसं छाय् याय् माल ?

अले थःम्हं नं तुरुन्त वया क्वसं चवया—

(१) याय्माःगु ज्या तोता लिबाक तक छना चवनेगु नं
पतनया कारण खः ।

(२) थःम्हं याय् माःगु ज्या मयासे अत्सि जुइगु नं
पतनया कारण खः ।

थुलि च्वे धुंका मती वन, नहिबेरेन बेरानि सम्मन्तीध
कुदाचनं, अर्थात् वैरं वैरभाव शान्ति जुइ मखु । अवकोच्छिमं
अवधिमं अजिनिमं अहासिमे, येचतं उपनय्हन्ति बेरं तेसं न
सम्मति, अर्थात् जित बोबिल, जित दाल धका गुम्हसिनं
बारंबार मती तइ वया तँ गबलें लानी मखु । मने शान्ति दै
मखु धाःगु बुद्ध वचन लुमंसे वल ।

धात्थे नं बुद्धया वचन स्तय खः । तर थःत नुगले
स्याक्क धाःगु खं लोमंका छोय् महु । परित्ताण पाऽ याःसां,
बुद्ध वन्दना याःसां व हे जक लुमंसे वैगु । मने शान्ति महु ।
अले थः खना थःहे दिक्क चाः ।

बाखं कनेबले मैत्रीपूर्वकं खं ल्हाय् माः, प्रिय वचनं खं
ल्हाय् माः धका लिसा काकां धाय्गु तर थः नाप च्वं च्वं पिं
मिचाहात नापं खं ल्हाय्बले नाइक व मैत्रीपूर्वकं खं मवो ।
छाक्क जक खं पिहाँवैगु, अले थः खना थःहे दिक्क चाः ।

धाय्बले चालनि बुद्धि मजिल, हासा बुद्धि माल धका
धाय्गु तर थःके चालनि बुद्धि ल्यना च्वंगु खनीबले थः खना
थःहे दिक्क चाः । बुद्धि विलासिता धैगु थज्योगु हे खं मखा
जुइ । परोपदेशे पाण्डित्य धैगु नं थथे हे मखा जुइ ।

सकस्यां थःथःगु स्वभाव दया च्वनी । अपोसिया थःम्हं
धैथे ज्या याय्गु व खं ल्हाय्गु बानि दु । थःम्हं धैथे मन्त कि
मज्यू । जिगु नं बानि छता दु लिफः मस्वसे मती वे साथ ज्या
याय्गु । लिजां महु । आसे धाय् मज्यू । तुरुन्त ज्या मजुल कि
मन सुख मताः । अले थः खना थः दिक्क ।

थःत मिजास बांमला तं कालि धाइपिं खना नं दिक्क
चाः । छाय् धाःसा तं जक पिकया च्वनेत व ज्ञोक पिकया खं
ल्हाय्त छु वैला ? छुं कारण मदेकं अथे तं पिहाँ वैला ।
तं पिकाय् मालीगु मिले मज्जू खं छाय् ल्हाय्गु ? अज्योगु ज्या

[३०]

छाय् याय्गु ? थःपिसं जक न्ह्यागुं धाय् ज्यू, याय् ज्यू, कपिसं जक छाय् याय् मज्यू, थ्व छु पह ? अले तं गथे पिहाँ मवै ? दुःख दु, दुःखया कारण दु । अथे हे तं दु, तंया कारण दु । देसलाइ दुने मि दु । व मि अथे पिहाँ वइ मखु । बत्ताय् इवाय्क कीबले जक मि जुया पिहाँ वै । अथे हे सकसिके तं सुलाच्चंगु दु । कारण दतकि तं पिहाँ वै । उकिं कारण मदेके फुसा शान्ति जुइ । एसां थःके तं पिहाँ वैबले थःहे दिक्क ।

तःधंगु सुख छु ?

सिद्धार्थ कुमारं राजदरबार, कला, काय तोता शुद्धगु त्यागी जीवन हना बोधिज्ञान लाभ याना बुद्ध जुया बिज्यात । बुद्ध जुया बिज्यागु हे संसारया भोग विलासे भुले जुया ह्युंथासं ह्युंथाय वना च्वंपिन्त तुयूथाय वनेगु लंपु क्यनेया लागी खः । मनूतेके बोध जुइगु शक्ति मडु । उकिं जीवन सुखमय याय्त ह्येकां जिलला, छत्कपटं जिलला, बःलामेस्यां बःमलामेसित क्वत्यला थः कतिलाकेगु, छोने लाकेगु स्वया दुःखमय जीवन हना च्वन । थुकथं बिचाः याना साधारण गृहस्थी जीवन झःझः धाय्केगु हे, मेकथं धाय् माल धाःसा थी थी रंगया व प्रकारं जाइच्चंगु स्वांमा दुगु बगीचा थें मानव समाज याय्त हे सिद्धार्थं गौतमं बोधिज्ञान लाना बुद्ध जुया बिज्यागु खः । भिं जुइगु लंपु क्यनीम्ह ला चरित्रवान त्यागी व गुणवानम्ह जुइ हे माल । निस्वार्थी नं जुइ हे माल ।

थन थ्व खं धैच्चवनागुया मतलब सिद्धार्थं गौतम बुद्ध जुया बिज्यागु मनूतेत गृहस्थी जीवनं अथवा विवाहित जीवनं तापाकेगु लंपु क्यनेत मखु । गृहस्थाश्रमे च्वंपिगु जीवन याउंके व कचवं मदेक हने फेकेत लंपु क्यनेगु मती तया दरबारी विलाषी भोग जीवन तोता बिज्यागु खः ।

[३२]

बुद्धं कना बिज्यागु सिगालोवाद सूत्र कथं कला-भात,
काय्-म्ह्याय् व माँ-बौ आदिया बिचे थवं थवे याय्मागु
कर्तव्य, मंगल सूत्रे जीवन भि जुइगु खँ, पराभव सूत्रे मनूत
अर्धमि जुल कि पतन जुइगु कारण फुक गृहस्थी जीवन झःझः
धाइगु लंपु वसपोलं क्यना बिज्यागु खः ।

आः थन न्ह्यथने त्यनागु मनूतेत माःगु ऐश्वर्यं अथवा
तःधंगु सुखयाबारे गौतम बुद्धं छु धैबिज्यागु दु व खँ थथे
खः—

छम्ह साप हे तःधंम्ह विद्वान गौतम बुद्धयाथाय् वना
प्यता खँ न्यन—

भो गौतम, (१) संसारे दकसिबे तःधंगु सुख बा
ऐश्वर्यं छु ?

(२) संसारे दकसिबे उत्तमगु वस्तु छु ?

(३) ज्ञान शास्त्रयात खतं नैगु वस्तु छु ?

(४) संसारे तःधंगु आपत छु ?

गौतम बुद्धया लिसः खः—

(१) थःम्हं धैथे दैगु तःधंगु सुख खः ।

(२) दकसिबे तःधंगु वस्तु मिसा खः ।

(३) तँ पिहाँ वैगु धर्मशास्त्रयात खतं नैगु खः ।

(४) खुं खुया दुःख बीगु तःधंगु आपत खः ।

थन भगवान बुद्धं तःधंगु सुख व वस्तुयात निर्वाण धका धैबिमज्जा । बरु थःम्हं धैथे दैगुया अर्थ तस्सकं गम्भीर व थुइके थाकुथे च्वं । थःम्हं धैथे दैगुया अर्थ स्वेच्छाचारी, अधिनायकवादी जुइगु मखु । फुक्कसितं व्वत्थला ह्याना थः यत्थे याय्गु मखु । थः जक ने, थः जक कतिलाकेगु धाःगु मखु । थ्व पारिवारिक जीवन सुखमय याय्त मदेक मगागु खं खः । देश उन्नति याय्त मदेक मगागु खं खः । अपोसित हित सुख याय्या लागी सक्रियरूपं निस्वार्थी जुया सेवा याइमेसित मदेक मगागु गुण धर्म खः ।

साधारणरूपं जिं थूथे ला गृहस्थी च्वंपिनि थःम्हं कमाय् यानागु ध्यवा सामाजिक क्षेत्रे व धर्मे थः यत्थे छ्यले दुसा तःधंगु सुख । अथे छ्यले मन्त कि दुःख । निम्ह स्वम्ह दाजु किजा दुपिनि छे सुनानं थः यत्थे खर्च याय् दैमखु । धर्मे खर्च याःसा नं छ याकचिगु जक सम्पत्ति ला धका प्रश्न वै ।

माँ-बौपिनि लागी थः काय् म्हाय् जहान परिवारपि थःम्हं धैथे दुसा तःधंगु सुख बा ऐश्वर्य खः । मिसाते थः भाःत छम्ह थःम्हं धैथे दुम्ह जुल धाःसा तःधंगु सुख । मिजंते नं थः कला थःम्हं धैथे दत कि तःधंगु सुख खः ।

बुद्धया पालेयाम्ह बिम्बिसार जुजुया तःधंगु छगू दुःख दु । जुजुया दकसिबे बांलाम्ह खेमा महारानी छम्ह दु । व थःम्हं धैथे मदुम्ह जुया च्वन । व बांलाम्ह खेमा महारानी नापं

बवना भगवान बुद्ध याथाय वने म्हाः धाइम्ह जुया चवन ।
उकिं जुजुया साब दुःख जुल । मिसाते नं थः भाःत छम्ह थःम्हं
धैथे मदुम्ह जुलकि न्ह्याक्व साक्क ने दुसां, ती दुसां सुख
मताः ।

गुगुं देशे राष्ट्राध्यक्षं अथवा गुगुं संस्थाय् अध्यक्षं,
सचिवं वा संस्थापकं तानाशाही तालं थःगु स्वार्थया लागी
यत्थे याय् धका संसा उकियात ऐश्वर्य वा सुख समझे जुइ
मज्यू । छाय् धाःसा अथे अधिनायकबादी व जिद्दी जुया ज्या
सन कि अन कचवं पिहाँ वै । अले गुक्थं ऐश्वर्य सुख जुइ ।
ऐश्वर्य नाप शान्तिया लिक्क स्वापू दु ।

हिटलरया जीवनी बवनेबले व छम्ह तस्सकं थःम्हं धैथे
याय् नाम्ह, सुयागुं सुझाव व सल्लाह न्यनी मखुम्ह खनि ।
जिद्दी नं एक नम्बरम्ह जुल । उकिं हे व पतन जूगु खं च्वैतःगु
दु । थुगुपत्ति थः यत्थे दैगु सुख मखुथे च्वं ।

उकिं थः यत्थे याय् दैगु हे तःधंगु सुख धका बुद्धं
धैबिज्यागुया अर्थ मनोमानी व स्वेच्छाचारी जुइगु मखु धका
थुइका काय्माः ।

थ्व खं च्वैच्वंम्ह नं ज्या याय्बले भचा थः यत्थे याय्-
माःम्ह खः अले जिद्दीवाला नं खः । थुकिं याना जितः ला
सुखया थासे दुःख जक जू । नापं चवना ज्या याना च्वंपिनि नं
चित्त बुझे मजूसां मछिना सुकं चवनी ।

निगूगु प्रश्नया लिसः गौतम बुद्धं धैबिज्यात—संसारे दुगु वस्तु मध्ये दकसिबे तःधंगु हे मिसा खः । थ्व अवश्य नं बिचाः याय् बहगु खं खः । सामयिक व व्यवहारिकगु खं खः । वसपोल बुद्धं धैबिमज्याः कि निर्वाण वनेत ब्रह्मचर्यं तःधंगु वस्तु खः । धर्म शास्त्र सोया यंकेबले निर्वाणया लागी बाधा व पंगः मिसा खः धका च्वैतःगु दु । हिन्दू शास्त्रे नं गनं गनं नरकया लुखा हे मिसा खः धैतःगु खना । तर बुद्धया थुगु खं स्वेबले च्वेच्वंगु खं नुगः केकु पिगु जक धापू खः ।

भगवान बुद्धं संसारे दकसिबे तःधंगु वस्तु हे मिसा धैबिज्यागुया निता अर्थ दुथें च्वं । छता सारा मानव चाहे बुद्ध जुइम्ह हे थजु माँया प्वाथे झिला च्वना जन्म काः वैगुलि व मेगु खः मानव जीवनयात मदेक मगागु वस्तु मिसा खः । मिजंयात मिसा । मिसायात मिजं आवश्यकगु प्रकृति नियम खः । गृहस्थी जीवनया जग हे मिसा मिजं खः । भगवान बुद्धं धैबिज्यागु दु “भरिया परमा सुखा” अर्थात मिजंया मुख्यम्ह पासा हे मिसा बा थः कला खः । हानं धैबिज्यात—लः मद्रुगु नदी नांगा, सिमा मद्रुगु पहाड नांगा थें भात मद्रुम्ह मिसा नं नांगा धका । गुगुं शास्त्रे धैतगु दु—“यत्रनार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवता” अर्थात गन मिसातेगु पूजा सम्मान दै अन न्ह्याबलें देवतापि बासं च्वंच्वनी ।

थुकथं मिसातेत माने यानाः धैतःसां न्हापा न्हापांनिसें

[३६]

आतकं धार्मिक समाजं तकं मिसातेत नीच व असमान खना
च्वंगु दु । उलिजक मखु क्वत्यला क्वथुंका तल ।

थन छता खं दु मिसात अशिक्षित (मसः मस्यूलिं)
अपोलं अपो ल्युने लाना ध्याकुंचाय लाना च्वन । कोशल
महाराजया म्हाय् बुल धका नुगः मँछिका च्वंबले गौतम बुद्धं
धैबिज्यागु दु—महाराज, म्हाय् बुलं छु जुइ । वयात शिक्षा
बिया तालीमयात धाःसा मिसा जूसां राज्य चले याय् फु ।
छुं पाइ मखु ।

उदाहरणया लागि धाय् माल धाःसा थौं कन्हे बेलायतया
जुजु मिसा जुया च्वयें अनया प्रधानमन्त्री नं मिसा हे ।
भारतया छम्ह मिसा अति प्रभावशालीम्ह इन्दिरा गान्धी नं
प्रधानमन्त्री जुइ धुंकल । श्रीलंकाय् नं सिरिमाओ बण्डार
नायक नं मिसा गुम्ह कि प्रधानमन्त्री जुइ धुंकल । झीथाय् नं
मिसापि गोम्ह मछि मन्त्री जुइ जुंकल । थुउसि च्याम्ह झिम्ह
राष्ट्रिय पंचायते त्याका बल ।

थौं छें छें मिसात मदुसा अन व्यवस्था बांलाक चले
मजू । गुगु छें मिसात मदु अन लक्ष्मीं बास याःगु खने मदु
अर्थात् छेंया शोभा मदु । उकिं २५०० दँ न्हापा बुद्धं संसारे
तःधंगु वस्तु हे मिसा धका धया बिज्यागु ।

स्वंगूगु न्हासःयात वसपोल भगवान बुद्धं धैबिज्यागु
दु—न्हाक्व हे सः स्यू सफू च्वया च्वंसां तँ छक पिहाँवल

किं वयागु विद्वत्ता खतं नःगु शस्त्र थें खः । क्रोधं शास्त्र खतं
नेका बी । तं धंगु तस्सकं बांमलागु दुर्गुणया चि खः ।

तं बांमलागु धका स्यूसां तंका छोय् अःपु मजू । तं
पिहाँवैगु कारण दैगु नं मज्यू । थ्व च्वेच्वंम्हेस्या नं छगू तःधंगु
कुलक्षण खः तं याकनं पिहाँवैगु ।

प्यंगूगु प्रश्नया उत्तर बिया बिज्यासे बुद्धं धैबिज्यात—
संसारे दकसिबे तःधंगु विपत्ति खुं । उदाहरणया लागी धाय्
माल धाःसा ख्वपे नगर पंचायतपाखें जगत सुन्दर मल्लया
सालिक उदघाटन याय् धका तंतःगु छन्हु न्ह्यो खुं तसें चान्हे
खुया यंकुगुलि तःधंगु आपत जुल ।

(४९) अग्निघर्म	(७२) गृही-विनिष वृ. सं.
(५०) सप्तरत्न घन	(७३) बुद्ध-जीवनी
(५१) महासति पट्टान सूत्र	(७४) सर्वज्ञ-१, २
(५२) शान्तिया र्वाथः	(७६) धम्मपद कविता
(५३) चरित्र पुचः भाग-१, २	(७७) धर्म मसीनि
(५५) बुद्ध व शिक्षा	(७८) दान
(५६) बौद्ध ध्यान	(७९) तेमिय जातक
(५७) किसान गीतमी	(८०) धम्मिक मुत्त
(५८) जप पाठ व ध्यान	(८१) मध्यम मार्गं
(५९) लुम्बिनी विपस्सना	(८२) महासीहनादमुत्तं
(६०) विश्व धर्म प्रचार देशना-१, २	(८३) भिम्ह म्हाय् व काय्
(६२) बोगीया चिट्ठी	(८४) भिक्षु जीवन
(६३) जातक माला भाग-१, २	(८५) भिम्ह मचा
(६५) संक्षिप्त भावना	(८६) विवेक-बुद्धि
(६६) महानारद जातक	(८७) स्वास्थ्य लाभ
(६७) पालि प्रवेश भाग-१, २	(८८) शिक्षा १, २
(६९) चमत्कार	(९०) दृष्टि व तृष्णा
(७०) मणिचूड जातक	(९१) विपस्सना ध्यान
(७१) महाजनक जातक	(९२) झंगः लाइह्य लाखे

मुद्रक- नेपाल प्रेस, गुरुपथ, काठमाडौं । फोन- २२ १० ३२

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाल भाषा)

(१) बुद्धया फ्लिनिगु विपाक	(२७) अनत्त लक्खण सुत्त
(२) अभिषमं भाग-१, २	(२८) वासेट्ठी वेरी
(४) मंत्री भावना	(२९) घम्म चक्कप्पबत्तन सुत्त
(५) ऋद्धि प्रातिहार्य	(३०) लक्ष्मी घो
(६) योम्ह म्हाय्	(३१) महास्वप्नजातक
(७) पञ्चनीवरण	(३२) बाख्खाया फल भाग-१, २
(८) बुद्ध धर्म, द्वि. सं.	(३४) जातक बाख्खे द्वि. सं.
(९) भावना	(३५) राहुलयात् उपदेश
(१०) एकताया ताःचा	(३६) अहिंसाया विजय
(११) प्रेमं छु ज्वी ?	(३७) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(१२) कर्तव्य	(३८) मुखंम्ह पासा मज्जु
(१३) मिखा द्वि. संस्करण	(३९) बुद्धया अर्थनीति
(१४) बुद्धया अन्तिम यात्रा-१, २	(४०) धमण नारद
(१६) त्रिरत्न गुण स्मरण तृ. सं.	(४१) क्षान्ति व मंत्री
(१७) परित्राण द्वि. सं.	(४२) उखानया बाख्खे पुचः
(१८) कर्म	(४३) पालि भाषा अवतरण
(१९) प्रार्थना संग्रह द्वि. सं.	(४४) मत्ति भिसा गति भिनी
(२०) बाख्खे भाग-१, २, ३, ४, ५	(४५) बौद्ध ध्यान भाग-१, २
(२५) बोधिसत्त्व	(४७) हृदय परिवर्तन
(२६) शाक्यमुनि बुद्ध	(४८) न्हापांयाम्ह गुरु सु ? द्वि.